

Glasilo Prekmurskih Slovincov.
Cena na leto 20 K, če jih več
vkup hodi na eden naslov, če
samo edne 30 K. Urednik i izda-
jatelj Klekl Jožef vp. pleb. Čren-
sovci Prekmurje.

NOVINE

Rokopisi se pošiljajo na g. ured-
nika naslov i se ne povrneje.
Oglasi (inzerati) se sprejmejo v
g. Balkanji Ernesta tiskarni v D.
Lendavi. Cena za eden kvadratni
centimeter 1-50 fil. za ednok, za
večkrat popust.

Naročijo se Novine jedino pri „Opravništvu Novin v Črensovcih, Prekmurje“.

Samo na té naslov se sme poslati tudi naročnina.

Nekaj od naše agrarne reforme.

Pod tem naslovom je v 9. št. Novin nekak napisao svoje misli od agrarne reforme. Nešteri čitatelje Novin, posebno siromaškejši so zamerili pisateli njegovo izvajanje, ar so je tolmačili netak, kak je on misli. Tisti gospod, ki je te članek pisao, je pred očmi meo krivice agrarne reforme, proti njim je zdigno svoj glas, ne pa proti samoj agrarnoj reformi. Njegov namen je bio to. A da se nači tolmači njegovo izvajanje, povemo tu odkrito program naše stranke, slovenske Kmečke Zveze.

Mi smo za agrarno reformo, to je, mi zahtevamo, naj dobijo tisti zemljo, ki je nemajo i jo morejo obdelati i naj njim da država na fal ali pa celo brez intereša peneze na posodo, ka dobljeno zemljo rešijo i si potrebno šker, živino itd. nakupijo. Veleposestniki se more plačati zemlja, a samo po srednjoj, nizkoj ceni, ne pa po visikoj. Brezplačno bi se samo tam mogla zemlja nazaj dati, gde se dokaže, da jo je veleposestnik po krivici vzeo vkraj od občine. Vsaki, ki dobi zemljo, jo je pa dužen obdelavati, ka de konči teliko rodila kak pri veleposestniki, gda je bila dobro obdelana.

To je krščansko načelo od agrarne reforme. Toga se drži naša stranka. Proti tomi se ne dela i ne sme delati ne v našoj stranki, ne v naših Novinah i ne nindri. A ne samo smemo, nego dužni smo ešče pokazati na krivice, štere se godijo pod imenom „agrarne reforma“.

Nikdar nezamučimo, ka drv

ne dobimo, vövoziti so je pa znali iz Kobilja, v druge kraje, naše kuče se pa podirajo; uradnikov je dosta pri agrarnoj reformi, malošteri pa ma med njimi kvalifikacijo, to je, potrebne ekzamene, trošijo dosta, razmijo malo, zato pridela menje imanje kak prle i zato je dragše vse zdaj kak je bilo prle. Proti tem krivicam zdignemo mi glas, nikak pa ne proti agrarnoj reformi ali proti njenim dobrim uradnikom. Ar dobri se tudi najdejo med njimi, ki iščejo dobro ljudstva.

Gda člankar v 9. št. Novin piše, ka ostanimo pri starom, nikak ne misli i ne more misliti na to, da bi se zemlja sirotam ne delila; nego samo to šče praviti, ka če siromaki ne dobijo, kak smo više pisali, potrebno fal posojilo za küpljenje živine, škéri, te se tak zadužijo, ka njim banke ne samo dobljeno, nego ešče njihovo prvešje imanje zodájo. Stem bi pa zaistino na slabše prišli, kak so prle bili, ar so prle le meli nekaj, zdaj bi pa zgubili vse.

Člankar je zato ne pisao proti vam, siromaki, nego ravno za vas! On je šteo dokazati, ka agrarna reforma se je dužna poskrbeti Vam ravnotak za šker i živino, kak se je poskrbela za zemljo, štero Vam je dala. Razmite v tom pomeni pisani članek. Proti krivicam agrarne reforme, štere v Prekmurji že v nebo kričijo, pa zdignemo vsi glas, smo kmeti, delavci, ali pa gospodje, ki srce nosimo v prsaj.

Pazka! Vékšo vnožino jako dobre jabočnice po 6 koron liter má k odajo K o s i Jožef, posestnik v Križovcih pri Ljutomeri.

Odprto pismo

gospodu civ. komisarju v M. Soboti.

Blagorodni gospod!

Jaz sem ubogi zajček z Dolnji Lakoš — Hotiza lovišča, po imeni Matjaš, po starosti 5 let star in zadnji v toj vrsti živine v toj okolici. Prosim, poslušajte mojo sledečo vljudno prošnjo.

Naznamim stem časti vrednoga g. nadnajemnika toga lovišča, šteri je s svojimi pomočniki osební sovražnik moj in mojega pokolenja. Bilo je naš, hvala bodi Bogi, neizmerno dosta. Veselo smo trkali po polju in v logu po jeseni pa glodali zeljovo listje. Zdaj sem že sam. Dorasli in nedorasli sinovi našega plemena so preminoli v torbi gospoda, šteroga stem obdolžim, da neje priatelj prirode in nema smisla za narodno gospodarske reči.

Dobro, blagorodni gospod, priznajem, da nej potrebno se poskrbeti za to da naj v vsaki detelici po 20 stanuje mojih rojakov, ali uradna dužnost je zabraniti uničiti naš celi rod. Tu se pa to zgodi in čudno od Lakoša do Hotize, od Müre do Ledave za 60 K, beri: šestdeset kron najemnine. Občinsko poglavarstvo se toži, da prej nemajo dohodkov, ali razveljaviti to v vojnem času s privatno in uradno protekcijo sklenjeno popedbo, za to nemajo smisla, češ, da je to puntanje, ali „püntanje“ kak bi že Lončarov Matijček z „Sühe robe“ napisal

Zagvüšno nevem, ali vrabli po akacijaj gučijo med seboj, da je naš nadnajemnik ednok živo zgrabo edno malo vidro. No, pomisli si te vse časti vreden gospod, če se najde tu mala vidra, te veliko tudi najdemo. Čedno zveže malo vidro kre vode, kje jo je zgrabo, potem pa naj cvili mala, dokeč njoj ne pride stara na pomoč. Ona je pa prišla, pa ja ostavila kožo tudi toni gospodi, šteri menda z navdúšenjem pripovidava zdaj, da je naše lovišče vidre prosto.

Nameravali smo zvediti pri dotični orožniški postaji, kak je dobil ta gospod orožni list, škoda da sedašnji zapovednik postaje je nas iztiral stem:

„greste v Ljubljano, dotična oseba se tam v vojaškem zaporu nahaja“. (Hvala Bogu!

Torej: z ozirom na potrebe narodnega gospodarstva ter z ozirom na praznost občinske blagajne, prosim za malo previdnost pri voddavanji lovišč in orožnih listov.

V ostalom pa z srca Vas pozdravi vedno vdani

Matjaš Dolgoušec.

Poslovenil: Julij Kontler.

Dopisi.

Petanci. Prosim vredništvo Novin, naj dá mesto v njihovom c. listi toj mojoj pritožbi, štera je sledeča: Vu Petanskoj občini nejmamo občinski odbornikov od občine postavljeni, eden pár jih je i té so si župan sami zvolili i po takšem se siromacije ne zastopani vu občinskem deli. Tak je tak, čibi siromaškejši ljudje vu drugo občino slišili, nej pa na Petance. Najdemo vu 2, štev. Novin kak je véno Beltinski občinski odbor, kaje petim sirotam Novine kújpo. Petanski odbor je inaci véno; mali ritar, ki pijsma nosi, si je pláčo nej na vrgeo na vrednost, nego na hižne števile v to formo, da vsakša hiža more dati 1 ficko. (To je $\frac{1}{10}$ del kebla) žita. To pa nišče ne pitao, ka de z temi, šteri nej majo edno grúdo zemle, hvala Bogi, hižo pa zato májo. Tej rávnostak morejo dati ficko žita, kak on kij ma 20—30 oralov svoje zemlé. Za zrnje siromakom se je nišče ne poskrbo, druge občine so dobile po falej cení zrnje. To nebom vó pisao, kje pa kak.

Podlistek.

Drobtinice od zdaj valanom pravi.

Piše Dr. Janko Leskovec, fišk. v D. Lendavi.

Če se šteri zakon spozna za nevalanoga ali se čisto loči, ali pa če ženi njen mož vmrje i je žena v drugem stani, se ne sme poročiti, dokeč ne porodi. Če se ne ve natančno, ali je noseča ali ne, more čakati na novo ženitev 180 dni, če se pa misli, da ne v drugem stani, lahko prosi pri okrajnom glavarstvu, v Prekmurji pa pri civilnom komisarijati, da se sme že v 3 mesecih zopet poročiti.

Če se rodijo v zakoni deca, morejo za nje skrbeti starišje je tudi po svoje vzgojiti. Če pa vidi dete, ka je že 14 let staro, da ima večje veselje za kakše drugo pozvanje, oče ga pa nešče tak vzgojiti, dete lahko naprosi sodišče, da se vzgoji v poklici, za šteroga ma veselje.

Dobro je poznati naše postave

Zmislite si gospodje, edna sirota, štera je kúpila 1 meter žita za 700 K. pa drugo nejma samo hižo, kak more tista sirota tak dati ficko žita kak on, kij má do 30 oralov grúnta i mogoče, ka je 20 metrov meo k odaji. Pitam vas, je to pravica? Zaj je prišlo güljenje siromakov! Zato preporočamo i prosimo g. civ. komisara, naj prijedejo nam na pomoč, naj vtégnejo vó svoje zmožno roko proti takšemi občinskomi ravnanji, kak je tu na Petanci.

Nadale tudi opominamo predsednika občinskoga agrarnoga odbora, naj véinij potrebne stopaje za trávnike, štere siromacije tak trnok želejo, da jih nede meo gostilničar, šteri bi te dojštao gotovo seno za drage pejnede odavo, kak se je to v preminódem leti godilo.

Sledi podpis.

Žiški. Naj sodi sirša javnost. V našoj občini se je sledéči dogodek zgodil: Bivši nadzornik veleposestva gr. Zich v Beltincih je podelo ednoj družini ravno tisto parcelo, štero je že občinski agrarni odbor podelo dvema drugima družinama, šterivi sta tudi to zemlo posejale. Zdaj se pa v vsako formo to šče doséči, da bi prva družina dobila to zemljo in šče nikaj več naime sejatev. — Neščemo kritizirati nej ednoga pa nej drugoga, naj sodi sirša javnost, što ma pravico zemljo deliti i koga bole ide ta sejatev ali onoga, ki je dobo zemljo od občinskoga agrarnoga odbora i ki jo je tudi posejao, ali pa ovoga, ki jo je dobo od g. nadzornika i ki je nej posejao. Prosimo Vas! Odgovorite.— Naš tanač bi bio to, da se prizadeviti družini med sebov poravnata. Naj

glede nezakonske dece. Nezakonska deca se lahko rodi v zakoni i zvün zakona. Mislimo si, da je mogoče v zadnjój vojski mož za vojaka iti i da se je njegova žena doma spozabila i mela z drugim nezakonsko dete. Ar je to dete mela omežena ženska, zapisali so dete v krstno knjigo kak zakonsko dete očeta, ki je bio v vojski. Kaj je posledica toga? Ta, da more mož, če se vrne iz vojske, za to dete skrbeti kak svoje, če v pravom časi sodnijsko ne toži, da to dete ne njegovo. To pa mora véiniti 3 mesece potem, kak je zvedo, da je njegova žena rodila nezakonsko dete. To pravico ima pa tudi dete samo, če je mati s tem zadovoljna, in ima to pravico do 22. leta. Ravnotako imajo pravico tožiti, da je dete nezakonsko, tudi moževi dediči, tei pa samo te, če je mož matere nezakonskoga deteta vmrl prele, nego so minoli oni 3 meseci v šterih ima pravico tožiti pred sodnijov, da je dete nezakonsko.

Najbolj pogosti so pa slučaji, da rodi nezakonsko dete še neome-

edna malo pústi i tudi druga malo, ne pa ka v svaji živijo. Mislite si ljudje, ednok bo konec tudi našemi življenji.

Glasi.

Poostreni pesji zapor je odredo civ. komisariat za celo Prekmurje, ar so se pripetili letos že štirje slučaji péseje besnosti. Vsa žival, štera pride z besnim psom v dotiko, se moro zaklati. Zato pazite! Pse privežujte! Pesji zapor je i v krajih Čakovec, Ptuj i Ljutomer. (Civ. kom. št. 157/I./vet.)

Bankovci po 1, 2 i 10 kron se pomali potegnejo iz prometa. Ministerstvo za finance je že eden del teh bankovcov potegnolo z prometa. Na mesto teh pride kovani drobiž. Te drobiž se že pomali spúšča v promet te dnih v Sloveniji, na Hrvatskom i Vojvodini. Naj prle bo razdeljen drobiž po 10 par (40 fil.) potem pride novci po 25 par (1 krona.)

Vse, k obúteji potrebne reči, kože (leder), podplati itd. se dobijo kúpiti pri Špilak Janoši na Selnici v Medjimurji.

Državna krajevna zaščita dece i mladine v Dol. Lendavi. Državna krajevna zaščita dece i mladine v D. Lendavi je začela poslovati. Uradne vóre so vsaki den od 4. do 5 popoldne. Po nedeljah i svetkah pa od 10. do 11. vóre dopoldne v ravnateljovoj pisarni državne meščanske šole. Opozarja se, da dobivajo podporo v penezaj ali blagi le sirote mrtvi vojakov ali invalidov, potem šele ostale sirote. Vsak oskrblenec deteta more prinesti s sebov od občinskoga i župnoga urada

žena ženska. Ravno v toj stvari je ljudsko mnenje čisto napačno i morem za toga volje vso stvar natančneje povedati.

Naše postave hočejo, da ima vsako nebože dete človeka, ki za nje skrbi. To je skoraj vedno oča. Zato potrebno tudi za nezakonsko dete iskati očeta. Što pa je oča nezakonskega deteta? Naša postava, §. 163. občega drž. zakonika pravi, da se misli, da je oča tisti, od šteroga se posvedoči, da je bio pri detetovoj materi v časi, od šteroga do detetovoga rojstva ne preteklo menje kak 180 dni i ne več, kak 300 dni.

Što toži? Ljudje navadno govoriyo, da toži nezakonskoga deteta mati, to pa ne istina, toži dete po tutori i mati je svedokinja, da je bio toženi res pri njej. Zato so tudi te tožbe za toženoga očeta celo težke, i si je težavno v teh stvarih pomagati,

(Dale.)

Naročte si Novine!

potrjen ubožni list, (siromaški) iz šteroga mora biti natančno razvidno starost deteta, datum smrti starišev i. t. d. oziroma eventualno tudi poročilo či vživa sirota že kakšo podporo. V občinah izven Lendave zbirajo te podatke tutorje, ki jih pošljejo potem v pisarno v Dol. Lendavo. Tutorje se opozarjajo, da pride v poštev le deca i mladina, nikak pa ne stari ljudje i siromaki. Tutorje, ki hočejo meti kakše podatke od državne krajevne zaščite, se lahko oglasijo vsaki den v ravnateljsoj pisarni državne meščanske šole od 10. do 12. vore dopoldne, kje je obednim tudi pisarna državne zaščite.

Povanje tobaka v Sloveniji.
29. občin se je zglasilo, kak nam naznanja ravnateljstvo tobačne fabrike v Ljubljani, za povanje tobaka. Naznanile so te 160 sadivcov z 450 jezero betvami, to je približno 20 plügov se posadi z tobakom. Največ sadivcov se je prijavilo iz Štajarskoga, malo pa z Kranjskoga i Prekmurja. Vsaki, ki brez dovoljenja sadi, čeravno samo nešterno betvo, bo ostro kaštigan. Vsi tobačni nasadi se bodi sekulerali proti toči. Voditeo nasadov bo prebivao v Ptuji i sadilcom vse pove, kak se more z tobakom ravnati.

Prosimo odgovor! Kam so vozili les — do 30 vozov. ga je bilo — 23. februara iz kobilijanske gošče mimo lendavskoga kolodvora. Naše ljudstvo ne dobi ni drv, ni lesa za povanje podirajočih se svojih hramb — radi bi znali zato i mamó juš za to, kam se vozo té les? Čakamo odgovor od delegata agrarne reforme.

Ki majo pri našem g. poslanci kaj za opraviti, naj se predpoldnom do 10 vore glasijo. Sledkar več ne mogoče strank sprijemati, ar iz celoga Prekmurja teliko prošenj leži pri njih, ka je ovak dugo ne moro rešiti, če se nete povedanoga reda držali. — Prek 10 vore se nišče ne more sprejeti.

Kmečka zveza se je obrnela na g. civ. komisara, naj pri finančnom okrajnom ravnateljstvu v Maribori se zavzeme za naše ljudi, ki so mogli 40 K trošarine plačati od litra pri žganji sliv, nešterni pa, ki so meli posodo i čakali, pa nikaj. Trpeli so najbolje žganjarje i siromaki. G. civ. komisar kak v vsakoj reči i v toj so šli hvale vredno našemi prebivalstvu na roko. A odgovor delegacije financ je pa nikak ne zadovoljiv. Zato smo prošnja ponovili.

Neznosna dragoča v Rusiji. Eden zavzetnik, ki se je ne davno povrno domo z Rusije, nam poroča, da je bila v Rusiji slednje dni grozna dragoča. Edni moški boksani črevlji so koštali 70,000 rublov, sol 1 fünt: 1000 rublov, 1 put—40 füntov grozdja 30—40.000 rublov, 1 škatlica spic 100 rublov, 1 fünt cukra 2000 rublov, 1 finejša obleka 150,000 rublov, 1/2

litra vina v Moskvi 5000, v Taškendi 3000 rublov, 1 srednji konj 500,000 rublov. Na to so prinesli svet boljše-viki z svojimi papernatnimi penezi.

Poletni čas. Na Českom letos ne bo tak zvanoga „poletnoga“ časa to je, ka bi mogli zdaj na sprotoletje palik vore na prej rivati. Nam v Jugoslaviji ga tudi z nikšim talom ne trbe, ar to samo dosta nereda spravlja i vno go pomote dela pri prostom ljudstvu. Tak se nihče ne ravna po novoj vöri, samo uradi i železnice. Nam pavrem je dobra vora sunce. Ostanemo pri tom.

Páli nikaj za Vas!

Za ceranje! Prebavni prašek 4 — K. Soda bicarbonica 3 — K. Odprejača želodčna sol 6 — K. Karlsbadská sol 6 — K. Regenerol znamka Hega — (Fisiologične soli po prof. Neusseri) 1 škatlja 25 K. Najfinejše ricinovo olje 6 i 30 K. Tamarindev pastille 2:50 fil. Čaj (tej) za čišćenje krvi 8 K. Senneblätter i Mutterblätter od 3 K više.

Pakivanje i poštnina se računa posebi ali najfalej. Kelko več se naednok naroči, tem falejši bodo stroški. Naročila se adresirajo: EUGEN V. PELLER, lekarna Stubica donja Centrala 146. Hrvatska. Pri pitanji se štampilje more pridjati za odgovor.

Sejalni stroj (mašin

za sejanje) na 19 redov, najnovjša forma, novi — eden kosilni stroj (mašin za kositi Deringove vrste), edna trojdelna železna brana pa eden železen plüg Sockove vrste, se po ugodnoj ceni odajo pri logari Drimal Jaroslavi v Kamniki (Slovenija.)

Svoj pov smemo brez carine nositi prek meje, samo plačamo pristojbino (illeték). Potrebno je pa zato vzeti vö legitimacijo, štera vala na edno leto i je koleka (štemplna) prosta. To legitimacijo dobijo vsi, ki posvedočijo, ka od meje 10 kilometrov više ne prebivajo. Poskrbite se za to legitimacijo i jo pri carinarskom urado vsele pokažite.

V Dolnoj Lendavi je gospodar-ska zadruga dobila dobro blago po jako fal cenah. Naj si vsakši pogledne.

Franc Seršeni, trgovec v Ljutomeri pri cerkvi ma zmérom veliko zbiro lepoga i močnoga blaga za moške i ženske obleke, štere odava po najzmernejših cenah. Pri Seršeni se dobi tudi vsevrste svilo za mlinske sita (pajtlne) po najnižsoj ceni.

Brez odlašanja, včasih se zglasite pri svojih orožnikaj (žandaraj) vsi tisti, ki ščete biti orožniki. Služiti se more tri leta, plača na leto za navadnoga orožnika že 19 jezero 200 koron i družinski dokladi ešče coj. Včasi se trebe glasiti!

Spravišče zveze županov dolnjelendavskoga okraja je bilo v sredo dne 2. toga meseca. Sklenoto se je mnogo hasnovitih reči, med drugim se je sklenolo podeliti častno članstvo vlč. g. župniki i poslanci Klekli i civilnomi komisari za Prekmurje g. Lipovšeki za njidva zasluge v gospodarskih stvarih v Prekmurju. Obema gospodoma najlepše čestitamó — Od drugih gospodarskih sklepov pa bomo poročali, kda dobimo poročila od županskih spravišč, ki se včera i predvčera vršijo v Križovcih i Murskoj Soboti.

Dom i svet.

Jugoslavija. Ustavni odbor nadaljavlje razprave od naše bodoče ustave. Delo težko ide naprej. Rešilo se je ešče samo 45 paragrafov vladnoga načrta, šteri jih pa má 80. Šole morejo biti vse državne. Sprijeti je tudi kancelarparagraf, to je pravda, poleg štere vsaki državljan ma pravico gorijaviti uradnike i duhovniki, či bi tej svojoj službo v strankarske namene obračali. Važen je 13. člen, šteri določa razmerje med državov i Cerkvov. Demokrati i samostojni so glasivali za razločitev Cerkvi od državi, a naši poslanci so njim to preperečili. Napravi se konkordat (pogodba) med sv. Stolicov i našov državov. Uradni naslov naše države ne bo „Jugoslavija“, nego „država SHS“. Vlada ešče ne popolna. Pašič muslimane šče v vladu potegnóti, a pogajanja so se znova razbila. Muslimani neščejo v Pašičovo vladu stopiti.

Občinske volitvi v Sloveniji se bodo konca meseca aprila vršile.

V Kotori (Kattaró) smo prevzeli od francuskih oblastih 2 trdnjavi, 12 torpedovk i 2 velkivi vojni ladji iz bivše austro-ogrskoe mornarice.

Na Francuskom je vmrl bivši črnogorski kralj Nikita, 80 let star.

Amerika. Vlada Združeni držav je sklenola, da omeji priseljavanje tühincov v Ameriko. Zato de izseljavanje v Ameriko v bodočem celo otežkočeno ali celo nemogočno. Dosta ljudi je v Ameriki že brez posla i dela. V Chikagi do 100,000, v Nevjorki više 80,000, v Filadelfiji okoli 200,000 brez poslenih delavcov.

Törki se v Maloj Aziji Grke palik fejš narezali.

Na Vogrskom je bio tiskarski strajk, šteri je pa zdaj že končani. Novine se več redno tiskajo.

Vrednost penez. Za 1 dolar se dobi naših 144—145 kron, za naših 22—23 kron dobiš 100 avstrijski kron, za 100 nemški mark moreš dati 238—240 kron, za 100 taljanski lir naših 528—530 kron, za 100 čehoslovaški kron naših moreš plačati 178—180 K.

